

DEMOKRACIJA

Leto IX. - Stev. 8

Trst - Gorica 25. februarja 1955

Izhaja vsak petek

Uredništvo: Trst, ul. Machiavelli 22-II. - tel. 3-62-75
 Uprava: Trst, ulica S. Anastasio 1-c - tel. 2-30-39
 Gorisko uredništvo: Gorica, Riva Piazzetta št. 18.
 CENA: posamezne številke L 25. — Naročnina:
 mesečno L 100, letno L 1.200. — Za izozerstvo:
 mesečno L 170, letno L 2.000. — Poštni čekovni
 račun: Trst št. 11-7223, Gorica št. 9-18127

Zapravljanje energij

Na uvidnik, s katerim smo opozorili naše italijanske sosesčane, da nezaupanje ne more biti temelj plodnega sodelovanja z narodno manjšino, so izšli v nekaterih listih odgovori in pomisleki, ki pa ne prepričujejo. Tako je »Messaggero Veneto« zapisal, da bi morali do bro voljo pokazati predvsem mitorej Slovenci, in to tako, da bi nehali zahtevati vse mogoče ugodnosti, ki so po njegovem mnenju pretirane. Poleg tega se seveda ne pozabi sklicevati na razmere v cobi B in na vse, kar se je zgodilo leta 1945. Vse to pa je samo polemna igra, ki glavnega problema ne rešuje, temveč se mu samo skuša izogniti.

Jasno je namreč, da medsebojno zaupanje lahko sloni samo na izpolnjevanju dane besede, za katero pa je zopet potrebna točna opredelitev, ki ne dopušča ne dvoumnih, ne širših ali ožjih razlag. Z italijansko ustavo, s programatičnimi izjavami vodilnih italijanskih demokratskih predstavnikov in končno z londonskim sporazumom so bile tukajšnjim Slovincem dane obljube, ki pa še vedno niso izpolnjene ali pa vsaj niso zakonito zajamčene. Dokler se to ne zgodi, dokler se vsa vprašanja ne razčisti in se nato pod računom odločno ne potegne črte, pri čemer se vse to, kar je pravično in zaradi tega sprejeto, tudi izvede, vse dotlej se nihče ne sme čuditi, če se predstavniki narodne manjšine in narodna manjšina sama zavzemajo za uresničenje tega smotra. To je njihova sveta dolžnost in naravna pravica.

Do danes tak račun še ni napravljen. Tako na Gorškem, kot na Tržaškem plava vse v nekakšni »začasnosti«, pa naj bodo pri tem vprašanja tako načelne stvari, kot so naše šole, uporaba slovenskega jezika tam, kjer je zajamčena, ali razne druge in številne drobnarije. Na Gorškem traja ta neizvestnost že sedem let, na Tržaškem pa sicer samo štiri mesece, toda tudi ti so z ozirom na gorški zgrad, že dovolj dolgo razdobje, da začnemo povzročati zaskrbljenost.

Jasne pogodbe, dobri prijatelji, pravi pregovor. Ali ne bi bilo dobro, da se to načelo iskreno in temeljito uporabi tudi pri ureditvi manjšinskega vprašanja ob vzhodnih mejah Italije? In to brez slepmišerja, brez velikih obljub, katere bi se dajalo z notranjim pridržkom, da se jih itak ne bo izpolnilo. Velike besede, katerim ne sledi dejanja, samo zastrupajo ozračje širijo in poglabljajo prepad med tistimi, ki se sklicuje na pisano pravico, in tistim, ki je v njegovih očeh odgovoren za njeno izvajanje. Skupnost, in to predstavlja v teh krajih pripadniki obeh narodnosti od takšne politike ne more imeti koristi.

V tem primeru se namreč dogaja prav to, kar je v splošno škodo še vedno značilno za politično življenje tukajšnje slovenske narodnostne manjšine. Ob odlaganju dokončne in formalno ter pravno poborno obdelane ureditve svojega položaja v okviru italijanske države in ob različnih, enkrat grozečih, drugič bodrilnih, tretjič zopet dvoumnih napovedi in izjav, katerih so deležni od strani raznih italijanskih političnih skupin, od skrajne levice, preko sredine, pa tja do skrajne desnice, so javni delavci in voditelji tukajšnje slovenske narodne manjšine prisiljeni, da trošijo vse svoje energije in naporih za ureditev tako imenovanih narodnostnih vprašanj. Koliko sil gre pri tem za polemike, zbiranje gradiva, prepričevanje, dokazovanje! Ali ne bi bilo boljše, da bi se vse to uporabilo za reševanje drugih, splošnejših, socialnih in gospodarskih vprašanj?

Nedvomno bi skupnost od tega imela večjo korist. V medsebojnem sodelovanju na popriščih, kjer ne bi bili predmet narodnostni odnosi, bi se pripadniki narodnostne manjšine zblizali in izprepletli s pripadniki večine. Skupno delo, kjer ne bi več ločili samo po tem, ali je nekdo Slovenec ali Italijan, temveč predvsem po tem, kaj kdo v konkretnem primeru hoče in zagovarja, pri čemer bi na raznih straneh fronte našlo tako Slovence kakot Italijane, je tisti cement, s katerim mora državna politika povežati prebivalstvo tukajšnjih predelov, če hoče, da bo življenje postalo ne samo znošno, temveč uspešno in srečno. Zaradi tega ni niti najmanj potrebno, da se ena ali druga stran odreče svojim samostojnim političnim organizacijam.

Morda bo kdo rekel, da je to utopijska. Tudi mi ne maramo reči, da (Nadaljevanje na 2. strani)

Zakonski načrt o skladu za razvoj tržaškega gospodarstva

V naši zadnji številki smo sporočili, da je ameriška vlada izpolnila vse formalnosti, s katerimi je prenesla na Italijo pravico razpolaganja z vsemi podporami, katere je prejelo tržaško gospodarstvo pod Zavezniško vojaško upravo. Omenili smo tudi, da je bil prenos izvršen pod pogojem, da bo ta denar tudi v bodoče služil za kritje potreb tržaškega gospodarstva. Ker je h kapitalom, katere so dala Združene države, dodala Italija še druge terjatve, je tako nastal fond 32 milijard lir. To je glavica, iz katere bodo stalno podeljevana posojila za obnovo in razvoj tržaškega gospodarstva. Trenutno je večina tega denarja posojena, toda stalno pritekajo odplačila in vračila, ki se jih nato lahko porabi za kritje novih potreb.

Medtem ko zadnjic še nismo vedeli, kako bo urejeno upravljanje s tem denarjem, je rimska vlada dne 2. februarja predložila parlamentu izredni zakonski načrt o »skladu za razvoj tržaškega gospodarstva«. Načrti predvideva v svojem prvem členu, da se bodo v ta sklad stekale vse razpoložljive vsote, amortizacijski deleži kapitala in obresti posojil ERP, posojil ZVU, posojil načrta »Aldisio«, posojil, ki bi bila dana po tem zakonu in končno vsote, sestavljene iz predčasno vrnjenih posojil in raznih vračil. Zanimivo je, da bo 1. januarja 1955 šlo 25 odstotkov vseh vračil v sklad zakladnemu ministru na račun preduma 5 milijard lir, ki jih torej Rim samo posoja.

Drugi člen zakonskega načrta določa, da so vsote, ki se bodo stekale v sklad, namenjene posojilom za gradnjo, obnovo, preureditve in povečanje industrijskih podjetij, za gradnjo ladij, za turistično in hotelirsko dejavnost in druge pobude, kakor za gradnjo stanovanj ljudskega značaja, in to predvsem na področju industrijskega pristanišča, za kar pa se ne sme porabiti več kot 4 milijarde lir. Vsa posojila morajo biti odplačljiva v največ 15 letih, ne smejo presegati 50 odstotkov stroškov za izvedbo načrtov, ki se z njimi finansirajo.

Vse vsote, ki se bodo stekale v sklad, bodo zbirali na posebnem brezobrestnem računu pri osrednjem državnem zakladu v Rimu. Sklad upravlja poseben odbor, katerega tvori predsednik, ki ga imenuje zakladni minister, 5 članov, ki jih imenujejo razna gospodarska ministrstva, in 3 člani, ki jih bo določil medministrski odbor za posojila. Od teh treh bodo dva izbrali med predstavniki gospodarskega življenja, ki jih bo predlagala tržaška trgovska zbornica, in enega, ki ga bo predlagala gorška trgovska zbornica. Posojila bodo podeljevali preko Tržaške posojilnice ali preko drugih tržaških denarnih zavodov, ki jih bo za to pooblastil poseben odbor.

Kakor vidimo si je vlada pridržala v odboru, ki bo upravljal ta

sklad, večino, saj bodo predstavniki krajevnega gospodarskega življenja tvorili v njem samo eno tretjino predvidenih članov. Tu odbor bo imel svoj delež v Rimu.

Zakonski načrt je prinesel Tržačanom tudi nemajhno in neljubo presenečenje: iz tega fonda ne bodo namreč finanirali samo industrijska podjetja na Tržaškem, temveč tudi na Gorškem. S tem se seveda občutno skrči količina podpor, ki jih bo iz teh sredstev dobivalo tržaško gospodarstvo. Tržačani pravijo, da privoščijo Goričanom še večje podpore, ni jim pa prav, da se jih deli iz žepa, za katerega Tržačani smatrajo, da je samo njihov.

Deželna avtonomija Stališče SDZ Trst

Dr. J. Agneletto, predsednik Slovenske demokratske zveze v Trstu, je izjavil med drugim:

Nedvomno je, da zahteva edinstveni gospodarski položaj Trsta in Tržaškega ozemlja zaenkrat posebno deželno avtonomijo za Trst in ozemlje. Zato, vsaj dokler Trst ne

preboli sedanega izjemnega gospodarskega stanja, zahteva njegov gospodarski interes, ki je popolnoma različen od interesov agrarne Furlanije, da se Trst ne vključi skupaj s Furlanijo v eno deželo, ampak da tvori avtonomno deželo same zase. Taka rešitev bi bolj odgovarjala tudi mednarodnopravnemu položaju Trsta, četudi si ne delamo glede stalnosti njegovega današnjega dejanskega stanja nikakih utvar.

Stališče, katerega je v imenu Slovenske demokratske zveze zavzel njen predsednik, je enako stališče vseh Italijanov, ki zahtevajo, da se pri bodoči administrativni ureditvi Trsta upošteva predvsem gospodarske koristi. To so predvsem independentistične stranke, ki so se združile v »Tržaško unijo« tega mnenja je tudi del republiškega, in če ne bi imeli političnih pomislekov, bi bili za to tudi socialisti. Značilno je, da se je dr. Dekleva, v imenu titovcev, izrekel za skupno avtonomno pokrajino, ki naj bi Trst združila s Furlanijo in Gorisko.

Potek francoske vladne krize

Ko je Mendes-France podal ostavko in je predsednik Francoske republike že po kratkih posvetovanjih del mandat za sestavo nove vlade neodvisnemu poslancu Antoinu Pinayu, ki je poverjeno mu naložilo tudi sprejeti, so tuji opazovalci dejali, da bo ta vladna kriza zelo kratka in enostavna. Videti pa je, da so si francoski politiki bili edini sramo v tem, da je treba Mendes-France zrušiti, niso si pa edini v tem, koga je treba postaviti na njegovo mesto in kako je treba nadaljevati ali pa izpremeniti njegovo politiko.

Ceprav je Pinay sam do zadnjega bil prepričan, da bo sestavil vlado in je že določil, da jo bo pretekli petek predstavil parlamentu, je v zadnjem trenutku le moral odnehati. Zaupanje so mu odrekli socialisti in demokristjani. Prve bi se pogrešali, a brez drugih je spaval po vodi potrebna večina v poslanski zbornici.

Predsednik republike je nato poklical mladega demokristuskega poslanca, ki zastopa v zbornici Alcaizca. To je bil Pierre Pflimlin. Tudi ta je pogumno zagrabil za delo, se posvetoval z odstopivšim vladnim predsednikom, s propadlim kandidatom za vladnega predsednika in z drugimi strankarskimi vodjaki. Socialisti so mu sicer odrekli podporo, toda objubil so mu jo radikali, dober del neodvisnih, demokristov in, razumljivo, njegovi strankarski tovariši. Podajal je optimistične izjave in je že začel razdeljevati ministrske portfelje. A prav pri teh se je razbilo. Enim

ni bilo prav, da dobita zunanje in vojno ministrstvo dva kandidata, ki sta izrazita zagovornika Evropske obrambne zveze, neodvisni predstavniki francoskih kmetov niso bili zadovoljni, da bi njihov predstavnik dobil — mornariško ministrstvo, za ministrstva, ki jih je namenil radikalom pa sploh ni bilo oseb, ki bi jih bile voljne sprejeti. Tako se je tudi Pflimlin vrnil k predsedniku republike in mu vrnil svoj mandat.

Andreju Cotyju ni zdaj preostalo drugega, kakor da poskuša še s socialisti. 14. t. m., ob štirih zjutraj, je poklical k sebi socialističnega prvaka Christiana Pineauja, ki je po triletnem razgovoru izjavil, da bo skušal pridobiti podporo svoje stranke. Tudi on se je nato posvetoval z odstopivšim vladnim predsednikom Mendes-Franceom, z obema propadlimi kandidatom za predsednika vlade, Antoinom Pinayem in Pierrrom Pflimlinom, s svojimi strankarskimi prijatelji in drugimi političnimi prvaki. Christian Pineau je res dobil pristanek svoje stranke, sprejel je poverjeni mu mandat, nabral je tudi dovolj ministrskih kandidatov, ki se niso sprli še pri razdeljevanju ministrskih fotelejev, toda ko se je končno predstavil parlamentu, je preteklo soboto, ob treh zjutraj pogorel. 262 poslancev je glasovalo zanj, 312 pa proti.

Francoski politični prvaki so se takoj napolnili v Elizejsko palačo, kjer je predsednik Coty že četrtič prečul vso noč, da bi lahko takoj

Blaginja in pomanjkanje

V svobod izobilje - pod komunizmom beda

Strokovnjaki so v glavnem že zbrali podatke o svetovnem kmetijskem pridelku za zadnje letino (t. j. 1954-55). Iz njih je razvidno, da je poljedelski pridelok padel za približno 2 odstotka, izboljšalo pa se je stanje živinoreje, s čimer je več kot izravnano zmanjšanje poljskih pridelkov. Posebno v razvitejših poljedelsko aktivnih državah predvidevajo, da bodo domače zaloge obeh vrst pridelkov še nadalje rasle. Tako se na nekaterih področjih pojavlja resno vprašanje presežkov (posebno v Združenih državah), vendar prevladuje mnenje, da bodo dežele, ki pridelujejo preveč, s svojimi ukrepi za povečanje potrebnih in ureditev proizvodnje lahko dosegle postopno porabo blaga, ki ga je trenutno preveč na razpolago.

Skupni letošnji kmetijski pridelok v Združenih državah je v primerjavi z lanskim padel za približno 3 odstotke, kar je pripisati predvsem načrtnemu zmanjšanju površin zasejanih s pšenico, korožo in bombažem, deloma pa tudi suši, ki je prizadela južne pokrajine. Stanje živinoreje pa je nasprotno doseglo nove rekorde in bo oči-

vidno ostalo na sedanji višini že nekaj let.

Kanadska letina, ki je važna posebno za položaj na svetovnem trgu pšenice, zaznamuje izreden padec pridelka ter krušne žitarice. Vremenske nepravilnosti so ga namreč skrčile kar na polovico predvidene količine.

Poljedelski pridelok Zahodne Evrope je bil, po splošnem mnenju, količinsko večji kot lani, čeprav je kakovost nekaterih vrst pridelkov, tako zlasti žitaric, bila zaradi velikih padavin v času žetve, slabša. Verjetno se bo uvoz pšenice, bombaža in tobaka v te zahodnoevropske dežele povečal.

Centev za Južno Ameriko, kjer so pridelki večinoma še na polju, napoveduje povečanje za 3 odstotke. Tako se bo južnoameriški izvoz v Evropo verjetno povečal.

Lahen padec produkcije na Srednjem vzhodu in v Aziji sploh ne gre na račun upada, ki so ga zaznamovali v Indiji in Turčiji in sta ga znaten porast v Japonski in delno izboljšanje, o katerem poročajo, in nekaterih drugih dežel, je delno izravnala. Povprečna potrebnja posameznika bo kljub temu še nadalje rasla, znatne dobave riža pa bodo izravnale primanjkljaj krušnih žitaric, ki ga občutijo vse azijske dežele.

O zelo ugodnem stanju poročajo tudi z afriških področij, kjer se obeta višji pridelok kot so ga dosegli v katerem koli letu po vojni. To ne bo samo v prid krajevnim potrebam, ampak odpira tudi velike možnosti za izvoz.

Temu stalnemu napredovanju kmetijske proizvodnje v nekomunističnih deželah pa tvori pravo nasprotje položaj, kakršnega zasledimo v Sovjetski zvezi in pri njenih satelitih. V Sovjetski zvezi se je v primerjavi z letino 1953-54 stanje le malo izpremenilo. Majhno izboljšanje je opaziti v živinoreji, ki je še vedno sika točka te države, medtem ko so druge evropske komunistične države padle še na nižjo raven, kot so bile v že itak sušnem letu 1953. Posebno poučni so podatki za Sovjetsko zvezo. Leta 1926 (pred kolektivizacijo) je kmetijstvo pridelalo po 500 kg žita na prebivalca, leta 1954 pa samo 410 kg. Sredi prve svetovne vojne, leta 1916, so našli v tedanji caristični Rusiji 26 milijonov krav, lani pa so našli v neprimerno večji Sovjetski zvezi samo 25.800.000 krav. Stevilo vseh goved je danes še vedno manjše kot leta 1928, ko so kmete nasilno nagnali v sovhoze in kolhoze.

Primerjava razvoja in uspešnosti kmetijstva na eni in drugi strani železnega zavora nam odkriva dejstva, ki se tako premetena propaganda za »nov družabni red« ne more ovrediti. Na eni strani skrbi, kam z viški, kam z obiljem, na drugi strani pa neprestano pomanjkanje kruha in mesa. Nasprotje je tako očitno, da bolj ne more biti.

To bi bila razorožitev Sebi 400, drugim pa 20 divizij!

Angleška vlada je razposlala Sovjetski zvezi, Združenim državam in Kanadi predlog, naj bi se danes začeli v Londonu razgovori o razorožitvi. Gre za pododbor Organizacije združenih narodov za razorožitev, ki je že lani zasedal.

M lo je verjetno, da bi odbor tudi svojega letošnjega zasedanja ne zaključil z neuspehom. Sovjetska zveza, ki je lani vztrajala, da se je treba pred kakršnimi koli drugimi ukrepi za razorožitev najprej zediniti za brezpogojno prepoved atomskega orožja, je sicer medtem to svoje stališče izpremenila. Na oktobrskem zasedanju Glavne skupščine OZN je njen zastopnik dejal, da prepoved atomskih bomb ni neogibnega pogoja za nadaljevanje razprave o razorožitvi. Vendar je to bila samo splošna izjava, ki je Sovjetska zveza do danes še ni podrobneje obravnovala. Pač pa Sovjetska zveza vsekakor še vedno vztraja pri svoji drugi zahtevi, po kateri bi se vse zainteresirane dežele morale zavezati, da ne bodo pomožvale svojih vojaških sil in njihove oboževanje čez raven, kakršno so te sile imele v začetku tega leta.

Z drugimi besedami to pomeni, da hoče Sovjetska zveza prej ali slej doseči prepoved atomskega orožja, s katerim skušajo zahodne sile izravnati svojo številčno šibkost, istočasno pa bi hotela sama ohraniti pod orožjem 400 divizij, medtem ko naj bi jih Združene države smele imeti samo 20.

Zakaj je zastalo useljevanje v ZD

Poleti leta 1953 so v Združenih državah sprejeli zakon, po katerem so dovolili, da pride v Združene države, poleg in izven običajnih kvot, 214.000 beguncev in takih tujcev, ki imajo tam svoje sorodnike. Vsi, ki so sprejeti po tem zakonu, se morajo vseliti do konca leta 1956.

Vseka država je po tem zakonu dobila svoj delež, pri čemer sta se najboljše odrezali Italija in Nemčija, ki imata največ beguncev ter sta obenem prenaseljeni. Mnogim ljudem je zakon vzbudil velike upre, toda ugotoviti je treba, da se stvar ne razvija tako, kot bi se morala. Danes, ko se že bližajo polovici za useljevanje predvidene razdobja — saj manjka do zaključka samo še 22 mesecev — je dobilo vselitveno vizo samo nekaj nad 20.000 ljudi. Tako vsaj posnemamo iz uglednega in običajno dobro obveščenega tednika »Times«. To pa je že več kot zastoja, kajti če se hoče izrpati možnosti, ki jih dovoljuje zakon, bi morali odslej podeljevati vsak mesec vsaj po 10 tisoč vselitvenih dovoljenj.

To pa je malo verjetno. Vsa organizacija, ki izvaja in nadzira useljevanje po tem zakonu, ima namreč okrog 200 uradnikov. Če so ti ljudje v vsem dosedanem času obdelali vsak po povprečno 20 primerov, je kaj malo izgledov, da

bodo učinkovitost svojega dela v bodoče skoro podeseterili.

V samih Združenih državah se čujejo vedno glasnejši protesti proti temu zastojju. Mnogi kritizirajo prav vodstvo urada, ki te zakon izvaja. Tako so n. pr. bili tako strogi v zahtevi po neoporečnosti morebitnega vseljenca, da so odklanjali tudi take, ki so jih razne oblasti med vojno kaznovale zaradi tega, ker so izgubili krušne karte. Sele v zadnjem času so tozadevne predpise nekoliko omilili. Vkljub temu pa dopušča zakon še veliko možnosti, ob katerih se lahko ustavi posamezen postopek: tako mora vsaka država, iz katere prihaja begunec, izjaviti, da ga bo sprejela nazaj, če bi ga Združene države spodile; vsak begunec mora v Združenih državah dobiti osebo, ki jemá, da ga bo 5 let vzdrževala in mu dala stanovanje, pri čemer mora poseben urad še potrditi, da zaradi tega ne bo izgubil službo ali stanovanje noben Američan. Za »begunca« se smatra samo osebo, ki je morala zapustiti kraj svojega rednega bivanja in je pri tem izgubila svoje premoženje. Pri dobesebnem tolmačenju zakona torej ne bi mogel biti sprejet nihče, če mu je uspelo, da si je rešil nekaj imetja ali pa je v svojem časnem bivališču dobil kakšno službo. Vsak

begunec mora z listinami dokazati, kako je živel in kaj je delal v zadnjih dveh letih. Mnogi beguneci tega ne morejo dokazati in zato jih pustijo čakati po taboriščih.

Pri vsem tem bo pa naše čitatele gotovo zanimalo, da je večina doslej po tem zakonu izdanih vselitvenih dovoljenj za Združene države odpadla na Italijo. Toda le redki, preveč redki so vizumi, ki jih dejanski dobitjo begunci iz komunističnih držav. Tako so do danes dobili v Italiji 14.492 vizumov razni sorodniki v Združenih državah naseljenih Italijanov, 49 so jih dobile razne italijanske sirote, ki jih je prevzela kakšna ameriška družina. 23 vselitvenih dovoljenj so dobili italijanski »profughia« in samo 8 dovoljenj odpade na begunce drugih narodnosti. V celem je bilo doslej izdanih po tem zakonu v vsej Evropi samo 68 dovoljenj za begunce iz držav z druge strani železnega zavora. Če bo šlo tako naprej, bo ta zakon dejansko zgrešil svoj pravi namen.

Prav zato v zadnjem času naraščajo pritožbe proti izvajanju vselitvenega zakona po vseh državah, ki so na useljevanju zainteresirane. Koristi beguncev iz za železne zaveze pa seveda nihče ne zastopa — in to ni prav!

VESTI z GORIŠKEGA

Napad na slovenske nabornike v Trziču

V četrtek 17. t. m. so se doberdobski fantje, dvajset po številu, podali v Trzič, kjer so se morali predstaviti pred naborno komisijo. Za priliko so si okrasili dve zimzeleni in nanj privesili dve tablici, eno v slovensčini z napisom »Zivel letnik 1935«, drugo pa z italijanskim vzklikom »Viva la classe 1935«.

V vsem tem niso domači orožniki videli ničesar hudega in fantje so se mirno peljali v Trzič. Ko pa so v Trziču bili vsi v naborni dvorani, sta jeli dve istrski izseljenci na fante psovati, jih žaliti s »sciacia« in sploh na vse viže in načine sramotiti.

Takoj se je napadalkam pridružila večja skupina žensk in moških in vsi skupaj so naprej divjali proti slovenskim nabornikom in proti slovenskemu vzkliku: »Zivel letnik 1935«.

Doberdobski spremljevalci nabornikov so nastopili v obrambo svojih prijateljev, njihovega okrasnega voza, slovenskega napisa in sploh slovenske pravice in časti.

Ko pa so se naborniki vrnili iz nabornega prostora, je nastal silen hrušč in trušč ter se je nanje usula ploha žaljivk, sramotjenja in žuganja.

Nastop policije!...

Tedaj je policija, ki se je z vozovi nahajala tam v bližini že ko so slovenski naborniki prišli z vozom v mesto in ves čas mirno gledala in pustila napadalce pri tem svojem poslu, nastopila, obkolila voz, strgala slovenski napis in nabornikom ukazala spraviti se domov. Z vozovi je policija nabornike spremljala skoro do Doberdoba in jim po poti le za zelo kratek čas dovolila ustaviti se in kaj zaužiti!

Nad takim početjem so se zgrajali vsi domači ljudje v Trziču, tako Furlani kot Slovenci, in sami furlanski naborniki iz nekega kraja, ki so pred naborno komisijo bili časovno pred našimi fanti, bi se bili vrnili nazaj v Trzič Doberdoba in pomoč, če bi policija teh ne bila tako naglo izgnala iz mesta in ukazala spraviti se domov!

Ko so orožniki iz Doberdoba za vse to zvedeli, so se tudi oni nad takim napadom in početjem zgrajali.

Zapravljanje energij

(Nadaljevanje s 1. strani)

Je to cilj, katerega bi se lahko doseglo brez zavestnih naporov najboljših, najrazgledanejših, najspodobnejših duhov teh krajev. Toda prepričani smo, da ga je možno dočeti.

Nujen pogoj pa sta dve stvari, katerih se pot proti temu smotru ne more izogniti:

1) določiti in uzakoniti je treba manjšinske pravice tako podrobno, tem se večina, ki koncem koncev da ne bodo več mogle biti predmet vsakdanjih sporov in skrbi. Pri o tem odloča, ne sme pustiti prestopiti, da bi uporabila tako ozko merilo, da bi ureditev bila predmet stalne bolečine in nezadovoljstva. Ze zadnjič smo rekli, da ima Italija, danes, ko vlada v naši domovini komunistični režim, zgodovinsko priložnost, da dokaže živim Slovincem, da lahko dobro živijo tudi v njenem okviru. Vse enkrat določene in priznane pravice bi se morale nato tudi odkrito in brez pridržkov izvajati;

2) pripadnike slovenske narodne manjšine je treba pritegniti k sodelovanju pri reševanju in vodstvu vsega javnega dela. Nehati mora politika potiskanja ob stran, ki ima za posledico zagrenjenost in v prizadetih ubija zanimanje za vse, kar je skupno. Pripadnikom narodne manjšine je treba na otipljiv način dokazati, da so priznani in sorazmerno enakopravni skupnega občestva, ne pa skupina preziranih in več ali manj brezpravnih. Kadar se v skupnih odborih in svetih oglasi predstavnik narodnostne manjšine, ga ne smejo pozdraviti samo žvižgi in kričanje, kajti potem se ne sme nihče čuditi, če je tudi on prisiljen temu primerno govoriti in ravnati. Država pa ne sme imeti prav ob svojih mejah izobražencev, ki ne bi čutili in živeli z njo, z njenimi slabostmi in radostmi.

Prepričani smo, da bi državna politika, ki bi se v teh krajih ravnala po obeh pravkar nakazanih načelih, kaj kmalu dosegla tako imenovano pomirjenje in tudi zadovoljstvo. Istočasno pa bi prepričala, da se tolike energije trošijo na dosedanji niti najmanj neizogibno nujen in za skupnost vsekakor ne najbolj koristen način. * * *

žali, zlasti je tako dejanje obsojal orožniški poveljnik, katerega so fantje že pred odhodom v Trzič bili povabili na skupno kosilo.

Ko dogodek kot tak trezno presojamo, moramo zaključiti, da je napad bil pripravljen v vsej podrobnosti in da je policija zanj že vnaprej vedela, ker bi sicer slovenskih fantov ne čakala z vozovi, jih obkolila in zapodila domov!

Zlasti vzbuja sum proti policiji tudi dejstvo, da ni niti najmanj nastopila v obrambo nabornikov in njihovih pravic, čeravno so fantje to zahtevali in s prstom pokazali na napadalce!

Slovenske zastave na vozu ni bilo!

»Piccolo« in »Gazzettino« poročata, da so fantje nosili na vozu jugoslovansko zastavo! Tako poročilo ne odgovarja resnici in je ten denočno, nalašč izmišljeno in v javnosti vrženo, samo da bi sramotni napad kot tak tudi tisk opravičilo!

Na vsak način se je napad izvršil proti nabornikom, to je pravi prizvrujočim službe javnega značaja, in je že zaradi tega samega dejstva po zakonu kazniv! Potem pa je napad bil izvršen proti slovenskim pravicam in se tudi zaradi tega mora kaznovati.

Policija pa je kršila vse predpise zakona, kar se tiče pomoči in zaščite napadenemu in ustave same, kar se tiče pravice državljanov do prostega kretanja in ostalih svobod!

Po tretjem členu ustave smo vsi državljani iste dostojanstvenosti in pred zakonom enaki, ne glede na jezik. Po šestem členu ustave država šteti jezikovne manjšine. Po trinajstem členu je osebna svoboda državljana nekršljiva, medtem ko jamči 17. člen ustave pravico prostega zbiranja, enoinvajseti člen pa pravico prostega izraževanja misli z besedo in pismeno!

Iz teh členov ustave sledi, da se je slovenskim nabornikom iz Doberdoba zgodila očitna krivica, ki jo je treba nujno popraviti, da se njim in vsem Slovincem v Italiji vrne čast in zajamči uživanje vseh državljanjskih pravic!

Da nas bodo istrski izseljenci psovali, žalili in sramotili, in to v prisotnosti policije, ne bomo dovolili nikoli, in prav so storili tisti, ki so v svojo obrambo zlomili dežnik na glavi zločinskih napadalcev! Samoobrambo zakon sam dovoljuje! Moral so ostati doma v Istri in kljubovati vsem težkočam, ko smo mi kljubovali stokrat hujšim pritiskom italijanskega fašizma, ki nas je zločinsko preganjal, ker nas je kot narod bil ne smrt obsodil!

Posledica temu dogodku je sklep

doberdobskih fantov, da se pred naborno komisijo ne bodo več predstavili vse dotlej, dokler jim ne bo zajamčeno pristoje uživanje vseh državljanjskih pravic, vstevši tistih, ki jim pritičejo kot Slovincem!

Za vzgledno narodno obnašanje in zadržanja doberdobskih fantov v zvezi z opisanim dogodkom jim res prav iskreno čestitamo!

Krivic se morajo kaznovati!

Od oblasti pa zahtevamo, da se krivci kaznujejo, naj gre za civiliste ali za organe javne varnosti!

Zakoni so zato postavljani, da jih vsi državljani v vsakem oziru spoštujejo. Oblast pa je zato tu, da državljane po zakonu šteti, sodi in obsodi!

Nedavno od tega je »Demokracija« objavila pritožbo, da nismo kolonialno ljudstvo! Danes smo prisiljeni pribiti, da naši fantje vojaka ne morejo biti kot samo popolnoma enakopravni državljani. Zato pa terjamo, da jih oblast vestransko šteti in pred napadi varuje!

Protest g. svetov. Bratuža

Cim se je vest o napadu raznesla po deželi, je g. Rudi Bratuž takoj naslovil na goriškega prefekta sle-

deče protestno pismo, ki ga dobesedno prevajamo:

»Podpisani goriški občinski in pokrajinski svetovalec Rudi Bratuž izražam globoko užaljenost prebivalstva slovenskega poretka zaradi napada, ki so ga utrpeli mladeniči iz Doberdoba, ko so v četrtek 17. t. m. šli pred naborno komisijo v Trzič.

Zabranjeno jim je bilo uživanje državljanjskih pravic, ki jih ustava predvideva, in celo pravica prostega kretanja odvzeta!

Tako se je godilo nekoč, za časa fašizma, ko je policija sistematično napadala in pretepala mladeniče, ki so se podajali na nabor, in sicer samo zato, ker so prepevali po slovensko!

Mladeniči, državljani slovenskega jezika, so dolžni služiti vojakom, iti v vojsko in, če slučaj nanese, tudi za Italijo umreti, zabranjeno pa se jim prosto izraževanje čustev, kot je pri nas oddajna v navadi.

Zato Vas prosim, da blagovolite odrediti strogo ugotovitev in kaznovanje krivcev, ki so mladeniče napadli, hkrati pa tudi tistih, ki so jih ovirali v uživanju njihovih najosnovnejših državljanjskih pravic, ki jih ustava predvideva in šteti.

Čudna zadržanja glede autonomije

Nasprotje med goriškimi in videmskimi vodilnimi krogi se je po napovedanem zakonu o skorajšnjem uveljavljanju posebne deželne autonomije pokazalo v vsej ostri. Goriški župan je napram deželni autonomiji takoj zavzel negativno stališče, in tako tudi gospodarski krogi.

Zastopniki goriških industrialcev, trgovcev in neposrednih obdelovalcev zemlje so se te dni, ne da bi bili od članov pooblaščenih, izjavili proti deželni autonomiji, dokler ne pride v njo vključen tudi Trst. Ta poteza velja kot odgovor na odločeno stališče, ki ga je zavzel videmski senator dr. Tessitori, ki je izjavil, da Trsta sploh ni treba vključiti v sklop te deželne autonomije, ker Trst tvori enoto zase z vsemi svojimi posebnostmi, ki nimajo skupnega s Furlanijo in z Goriško. Poleg tega pa je trdil sen. Tessitori, da ima Trst svoj Memorandum mednarodnega značaja, ki šteti tamkajšnje Slovence, ki jih je precej, medtem ko tega na Goriškem in pod Vidmom ni in ne bo! Hotel je bajé reči, da so Slovenci v Trstu tvorni element (consistenza), na Goriškem in pod Vidmom pa ne! Morda pa je senator Tessitori zopet enkrat požrl svoje prejšnje izjave in zahteve, da se dežel-

na avtonomija mora izvesti tudi zaradi zaščite jezikovnih manjšin, ker je Italija že po sami mirovni pogodbi obvezna to storiti!

Sam »Piccolo« pa je 18. t. m. zelo lepo pisal, da bomo Slovenci dobili zaščito svojih pravic v okviru posebne deželne statuta, zaščito, ki jo je Italija dolžna dati po 15 členu mirovne pogodbe!

Ker niso mogli drugače prepričati, da se deželna avtonomija izvede, so sedaj goriški italijanski krogi na nogah, da bi jo prepričali z izgovorom, da se mora že sedaj v njo vključiti tudi Trst. Tudi to je le poteza, ki ima namen prepričati premoč Vidma in oslabitev prestižnih in drugih postojank goriških italijanskih političnih in gospodarskih, pa tudi strankarskih krogov!

Znani moralist, odvetnik Pedroni, pa je naslovil na župana prošnjo, da se v občinskem svetu o deželni avtonomiji razpravlja in sklepa, da se jo prekljče.

Ne dvomimo, da bodo večinski svetovalci z županom Bernardisem na čelu za preklic deželne avtonomije, ne da bi to stališče tudi tehtno utemeljevali!

Slovenci stojimo trdno na stališču, da nas mora država brezpogojno zaščititi na podlagi stroge e-

GOSPODARSTVO

SKROPLJENJE SADN. DREVJA

Ako hočemo pridelati lepo in zdravo sadje, moramo skrbeti, da na sadnem drevju, kakor na sadu samem, uničimo vse glivične in živalske škodljivce. Za prvo tako delo je sedaj najprimernejši čas, in sicer predno začne drevo brsteti. Se posebej moramo letos biti previdni in dela ne zanemariti, ker vsled mile zime se razni škodljivci, kakor glivične bolezni same, preje zbudijo in začnejo njih uničujoče delo. Posamezno sadno drevje bomo obravnavali na sledeči način.

Breskve. Praviloma bi morala biti breskvina drevesa prvič poskropljena koncem novembra, če je, čim odpade listje. Zalibog pa se prvo skropljenje zelo zanemara.

Sedaj poskropljujemo breskve z brozgo modre galice in apna, in sicer v višini 3 odstotka. S tem uničimo zalego glivične bolezni kodre. Ker pa napadajo breskve tudi razne ušje, bomo te uničevali s kakšnim oljem. Da si pripravimo delo, je najboljše, da uporabljamo v ta namen tako imenovano težko olje, »Miscadrin«, ki ga lahko mešamo med brozgo modre galice v višini 3-4 odstotka.

Hruške in jablane bomo škropili proti raznemu škodljivemu mrčesu, ki nam povzroča črvičvo sadje, itd. Za to skropljenje je mnogo sredstev v prodaji: Neoden-

drin 5 odst., Paramag 3-4 odst., Vernolio 3-4 odst. in še najboljše se je izkazalo pri poskušnjah tako imenovano rumeno olje: Gialolio ali pa Capsine, oboje v višini 3-4 odst. Brozgo z navedenimi olji pripravimo tako, da odstopno količino olja vlijemo v 100 l vode in dobro premešamo. S temi olji zadostuje škropiti le vsako drugo leto, ker nam sicer preveč razje skorjo. Po škropljenju z olji moramo škropilnico takoj dobro oprati z vročo vodo, ker nam sicer pokvariyo gumijaste dele.

Cešplje in češnje škropimo kakor breskve z 2-odstotno brozgo modre galice in Miscadrinom.

Marelice pa bomo škropili samo z brozgo modre galice v višini 2 odstotka.

Cepljenje sadnega drevja v razkol bomo izvršili ob polovici meseca marca. Čeplje pa moramo že sedaj pobrati in jih shraniti v pesek v hladnem prostoru.

Krompir lahko od sedaj naprej vsak čas sadimo. Seveda morajo biti zemlje dobro suha in globoko preorana ali prekopana. Najbolje uspeva krompir v lahki zemlji in ki je bila prejšnje leto pognojena s hlevskim gnojem. Če pa sedaj gnojimo, moramo uporabljati le dobro udelan, preperel gnoj. V prvem primeru pognojimo zemljo s 50 kg superfosfata, 25 kg amoniaka in 25 kg kalijeve soli; vse skupaj zmešamo in raztrosimo. V drugem primeru, to je ako letos gnojimo z gnojem, bo zadostovalo, da tako gnojenje dopolnimo s 30 kg superfosfata, 10 kg amoniaka in 15 kg kalijeve soli, ki jih zmešamo in potrosimo vrh gnoja. Važno je vedeti, da so izkušnje dokazale, da je najbolj pravilno gnoj oziroma gnojila zaorati, nato pobrati in krompir saditi pod motiko. Na ta način krompirjevi semenski gomolji ne pridejo v dotik z gnojem, oziroma z umetnimi gnojili, kar je še kvarnejše, ker gomolje razježe, in ti ne izkalijo.

Imetje ital. državljanov v FLRJ

V zvezi s poročilom o nujnosti prijave v Jugoslaviji izgubljenega premoženja italijanskih državljanov so mnogi zašli v zmotu. Gre samo za premoženja, ki so ležala v predvojni kraljevi Jugoslaviji in ki jih je novi komunistični režim zaplenil. Mirovna pogodba obvezuje v členih 74 in 79 Italijo, da lastnike teh premoženj sama odkouduje! Samo ta premoženja je treba torej sedaj prijavit! Nekateri italijanski listi trdijo, da rok za prijavo poteče 28. t. m. Toda zakon je bil vendar objavljen 16. nov. 1954 in da je torej stolp in veljavno petnajst dni pozneje, to je 1. decembra 1954. Prijavo pa je treba napraviti v roku 90 dni, ki potečejo točno 1. marca t. l.

Vladna pomoč Trstu in Gorici

Te dni je bil izglasovan zakon, ki priznava Trstu in Gorici 36 milijard lir pomoči, in sicer v okviru zakona, izglasovanega v času lanske odprave STO. Gorica bo seveda prejela zelo malo, in še to ni moči vedeti kdaj!

Goriški pust

Letos so pust v Gorici praznovali v velikem obsegu. Obudili so spomin iz preteklosti in ponovili legendo o »beli gospé« (Dama b. a. c. a.). Vse v kostumih iz tistih časov. Prišlo je za to priložnost tudi veliko število pustnih vozov in velika množica radovednega ljudstva. »Belo gospo« so prijeli, jo na smrt obsodili in na gradu obglavili!

Vse to pa so zapravili velike vsote denarja, ki bi ga bilo lahko porabili za bolj koristne zadeve!...

VESTI IZ ŠTEVERJANA

Poroka

Javljamo veselo novico, da se je v soboto 19. t. m. poročila domačinka g. cna Marica Hlede z g. Jožefom Miklužem z Oslavja. Srečnemu paru želimo vso srečo!

Kmetijski poduk

21. t. m. se je pri nas začel desetdnevni večerni tečaj za mlade kmetovalce o praktičnem kmetovanju. Tečaj vodi g. dr. Ivan Verbi o kmetijskega nadzorstvenega urada iz Gorice. Tečaj obiskuje lepo število mladeničev, ki se bodo gotovo marsičesa koristnega naučili. Le škoda, da se tečaj ne vrši v slovenščini!

Smrtna kosa

V Steverjanu je 21. t. m. umrla 52-letna vdova Ivanka Skorjanc, rodom iz Slovenske Benečije. Zapušča že odrasle otroke, katerim izražamo sožalje.

Predavanje

V soboto večer 19. t. m. je pri nas predaval g. dr. Karol Birsca iz Gorice o vzajemnih kmetijskih blagajnah. Val, da se tega važnega predavanja niso udeležili vsi kmetje, ki se jih zadeva tiče, saj bi se na predavanju bili marsikaj koristnega naučili!

Tečaj za obrezovanje sadnega drevja in trt

Od 21. do 28. t. m. se pri nas vrši praktični tečaj za obrezovanje sadnega drevja in trt, ki ga drži g. Josip Perin. Tečaj se vrši v Steverjanu 12., 22., 23. in 24. t. m.; na Jazbinah 25., na Gradiškuti pri Gorici 26. in na Oslavju 28. t. m.

SOCIALNA VPRAŠANJA

IME NEZAKONSKIM OTROKOM

Izglasovan je zakon, ki predpisuje, da se nezakonskim otrokom mora v vseh listinah, ki pridejo v javnost, zapisati fiktivno ime in priimek očeta in matere.

Zakon kot tak je bil prepotraben, ker so mnogi prizadeti zelo trpeli, ko so ob raznih priložnostih morali izjavljati ali na listinah označevati, da so otroci neznanih staršev, kar jih je zelo poniževalo!

ODPRAVA JAVNIH HIS

Končno so izglasovali tudi zakon, ki ukazuje, da se morajo tako imenovane javne hiše odpraviti. Bil je res čas, da so se poslanci in senatorji za to odločili, ker so javne hiše predstavljale pravo dovoljeno prostitucijo. Čudno je le, da so se mnogi obotavljali pred tako odločitvijo, češ da je pri dovoljenih javnih hišah laže ženske nadzirati in s tem tudi preprečevati spolne bolezni!

Menimo, da se prav zaradi tega mora zakon v tem oziru izpopolniti, da se po odpravi javnih hiše ne pojavi kako še hujše zlo!

KMETIJSKE POGODBE

Spor na sestavljanju zakona glede novih kmetijskih pogodb traja med vladnimi strankami še nadalje. Del liberalcev se ne strinja z vladnim sklepom, da bodo nove pogodbe imele večletno veljavnost, da se bodo mogle odpovedati samo iz pravičnih vzrokov in da bo najemjemalec imel ob zapadlosti pogodbe pravico do odpravnice.

Pogajanja za rešitev spora so v tem oziru še vedno v teku. Liberalna stranka pa se sestane na posebnem kongresu, kjer bodo zadevo pretresali. Stvar kot taka vzbujala misel, da utegne sedanjí vladni sestav prav zaradi teh kmetijskih pogodb propasti in tako privedi do vladne krize!

IZ SLOVENIJE

CENA PSENICE

Zadnje dni januarja so se pojavile na jugoslovanskem trgu večje količine ameriške pšenice. Gospodarski strokovnjaki so napovedovali, da se bodo za to pojavile tudi večje količine domače pšenice, kar se pa ni zgodilo. Tudi cena domače pšenice ni padla, v nekaterih krajih je celo poskočila za 4 din pri kg.

Ta pojav je precej razburil jugoslovanske gospodarske kroge, ki se bojé, da tudi z ameriško pomočjo ne bodo mogli premagati težkega gospodarskega položaja, ki je nastal ne toliko zaradi vremenskih neprilic, kolikor zaradi pasivnega odpora kmetov.

POPIS ZIVINE

Od 15. do 20. januarja je bil izvršen popis živine na območju mesta Ljubljane. Popisali so ne samo govejo živino in konje, ampak tu di kokoši in perutnino sploh, kakor tudi čebele. V odloku o popisu je bilo rečeno, da bo to služilo pospeševanju živinoreje. Kmetje so pa drugačnega mnenja...

ZA ZASČITO OTROK

Po desetih letih žalostnih izkušenj so komunistični vzgojitelji lani prišli do spoznanja, da niti najbolj vzoren mladinski dom otroku ne more nadomestiti domače družine. Spoznali so namreč, da so otroci, ki so rasti po dečjih oziroma mladinskih domovih, postali pozneje, ko so dorastli, ljudje brez volje, nesposobni za zdravo življenje, če niso celo zapadli kriminalu in prostituciji.

Zato so sklenili nadomestiti dečje in mladinske domove in podob-

ne ustanove, vsaj kolikor je mogoče, z drugo obliko, ki bi bila čim bolj podobna domači družini, ker edino v družini otrok uspeva in se pravilno duševno in telesno razvija.

Ta oblika naj bi bili rejniki, to je družina z očetom in materjo, ki se obvezeta, da bosta skrbela za rejenčka kot za svojega otroka.

KMEČKA ZADRUGA MEDVODE

Po likvidaciji zadružnega doma Pirniče so združili v zadrugo Medvode gospodarstvi v Preski in Zbiljah in posestvo v Pirničah, tako da ima nova zadruga nad 36 ha zemlje, 44 glav živine, 6 konj in 2 traktorja.

V to zadrugo lahko vstopijo ne samo kmetje in živinorejci, ampak tudi delavci, uslužbenci, sadjarji in čebelarji ter celo upokojenci, skratka vsi, ki imajo smisel in veselje za zadružno življenje.

ZAOSTALOST V KMETIJSTVU

Na seji odbora za gospodarstvo zbora proizvajalcev ljudske skupščine Slovenije so sredi januarja obširno razpravljali o kmetijstvu in živinoreji. Ugotovili so, da je stanje kmetijstva in živinoreje v Sloveniji precej zaostalo ali celo nazadovano v primeri s predvojnimi stanjem. Če vzamemo za leto 1939 indeks 100, znaša v poljedelstvu letošnji indeks komaj 100,6, t. j. povečal se je za borih 0,6 odstotkov. V živinoreji je pa celo padel na 96,7. Se slabše pa je v sadjarstvu, kjer je indeks 68, t. j. za 32 odstotkov nižji od predvojnega. Tudi vinogradništvo je padlo za 17 odst.

To so uradni podatki zavoda za planiranje, ki gotovo ni pretiraval

Karneval zopet na prestolu

Po dolgih letih je karneval zopet prišel do svoje veljave. Letošnji pust so v Skednju praznovali kar tri dni zaporedoma. Tržaške mame so s svojimi otroškimi semami, strastno tekmovalne in kazale v premnogih primerih za pustno ranjanje več navdušenja kot njihovi otroci. Tekme otroških mask so do dna oskubile marsikateri žep.

Višek pustnega norenja pa je Trst dosegel na pustno nedeljo popoldne. Razne organizacije so z vso resnostjo in izdatnimi gromotnimi sredstvi poskušale obnoviti nekdanji tradicionalni pustni karneval. Alegorični vozovi z grada sv. Justa, od Sv. Ane, Sv. Marije Magdalene zgorne in iz Skednja so se premikali po trgu Goldoni, korzu Garibaldi, ulici Carducci, Ghega, Roma na korzo ter po trgu Goldoni spet nazaj. Na Goldonijevem trgu so tujkosprometne organizacije spravile v promet lilliputansko železnico. Poleg teh orjaških skupin pa so se po mestnih ulicah razvrščale tudi manjše skupine, tako na trgu Oberdan, Ponerosso in drugod. Tržaške ulice so bile nabite gledalcev in pustni karneval je v vsakem oziru uspel.

Maske in naše mlajša segajo daleč nazaj v zgodovino. Verjetno so bili prvi začetniki Grki ob proslavah praznikov kruha in vina. Ta praznovanja so se ponavljala v starem Rimu ob proslavljanju saturnij in Bakhovih proslav. Prav poseben sloves pa je karneval dosegel v Nizzi. Leta 1889 so tam opremili poseben voz »Chanteclair« v katerem so bili vpreženi mastni prašiči. Ta voz so poslali v Anglijo, kjer ga je londonsko prebivalstvo navdušeno sprejelo. Ze leta 1873 so ustanovili v Nizzi poseben odbor »Comité des Fetes«, in dvignili karneval do kraljevske časti. Takrat so tudi prvi kronali princa Karnevala. Med obema vojnama je karneval počival. Navadno pa traja praznovanje v Nizzi polne tri tedne in te tri tedne vlada princ Karneval.

V Nizzi se je že v tedanjih časih pojavil nov poklic »carnevalliers«. To so umetni obrtniki, ki gradijo

vozove za princa Karnevala in njegovo spremstvo. Ta umetnost se prenaša iz roda v rod. Odbor za proslavo pusta pripravlja že v začetku jeseni modele vozov in obrtniki se takoj lotijo dela. Za zgraditev enega samega voza porabijo deset kvintalov starega papirja, ki ga zmešajo s tri sto kilogrami moke. To lepilo vlijejo v papirjem v posebne modele iz mavca in počakajo, da se gmeta popolnoma strdi. Nato posamezne dele sestavljajo in pritrjujejo z žico. Poslikajo jih s kričečimi barvami in prevlečejo končno s pisanimi tkaninami. Posamezni vozovi dosežejo višino osem do deset metrov in tehtajo povprečno šest ton.

Prav posebno privlačna pa je razsvetljava ulic Avenue de la Victoire in Place Masséna, koder se premika sprevod. Pri tem uporabljajo nad 30 tisoč električnih žarnic in mnogi transparenti vsebujejo tudi do 2 tisoč žarnic. Karneval v Nizzi si ni mogoče predstavljati brez velikih bitk s konfeti. V ognju dobre volje se vžigajo strastne bitke in že kmalu se raz-

teza po cestah debela preproga konfetov. Mestni pometalci odpravijo vsako leto šestdeset do osemdeset ton konfetov v morje. V to svrsto imajo na razpolago osem ogromnih avtomobilov za smeti, tri motorne vozove za pometanje, tri brizgalne in 220 pometalcev.

Oblast norosti in veselja se zaključuje na pustni terek popoldne s umetnimi ognji: končno pa pusta še zažgo.

Pametni nasveti

Notranji minister nemške zvezne države Porenje - Westfalska priporoča nemškim turistom, ki potujejo v tujino, naslednje nasvete: »Dvigaj kazalec samo, če želiš nekaj uprasti ali se o čem poučiti, nikoli pa zato, da bi druge poučeval! Bodi preprost in ne skušaj! Ne prepevaj glasno, če te tuji niso naprosili za tako uslugo! Pij manj kakor pa pijejo tvoji gostitelji! Ne poskušaj si osvajati zadnje besede pri razgovorih! Koristni in posnemanja vredni nauki...

Z violino in pištolo v svobodo

Ze nekaj tednov gostuje v Parizu skupina 74 romunskih plesalcev in plesalcev, ki jih spremlja 26 godbenikov. Violinist Adalbert Rosca je že takoj po prihodu v Pariz pričel skrbno razmišljati o tem, kako bi se znebil nevedne družbe in tudi svoje današnje domovine. Ker je še samec in so mu starši pomrli, en brat je v zaporu, drugega pa so deportirali v Sibirijo, se mu ni bilo treba bati represalij.

V Parizu je kaj kmalu ugotovil, da skupino strogo nadzira deset romunskih gestapovcev, ki skrbno pazijo na vsak korak romunske plesalske skupine tako čez dan, kakor ponoči. Končno pa je tudi izvohal, da vohuni sedejo za mizo ob časa obeda in večerje.

Ko so se prejšnjo nedeljo člani skupine po večerni predstavi v

Hotel Palais d'Orsay usideli k večerji, se je Rosca nenadoma pričel pritoževati nad žlednimi krči in odšel v svojo sobo, da se vleže. Ko je prišel v sobo, je pobral svojo violino in — v romunski narodni noši, ki jo je imel na sebi še s predstave — zapustil hotel. Na cesti je pričel na vso moč bežati do prvega postajališča avtomobiljev. Vozniku je zaklical: »Ameriško poslanstvo! Z vratarjem poslanstva pa se nista mogla sporazumeti, ker Rosca ne govori, razen romunščine, nobenega drugega jezika.

Vratar je odpeljal plesalca v sobedni bar, ker je sklepal, da bi kostumirani plesalec rad igral. Tudi v baru Rosca ni našel nikogar, ki bi mu lahko zaupal svoje želje. V svojem obupu si je v baru prisvojil namizni nož s namenom, da se bo vrgel na prvega stražnika, ki ga bo srečal. Samo na ta način bi lahko prispel na policijsko stražnico, kjer bodo že našli kakega tolmачa. Načrt se mu je posrečil, in stražnik si ni dal dvakrat reči ter ga odpeljal na stražnico. Komaj pa so pričeli z zasliševanjem, so pridrveli romunski gestapovci, ki so medtem opazili odsotnost violinista in se v notranjem okraju Pariza podili od enega policijskega komisariata do drugega, da bi iztaknili begunca.

Francoski policisti so mislili, da gre za nekak nespোরazum, zato so nameravali violinista izpustiti. Ta pa ni bil istega mnenja. Z vso silo se je vrgel na enega izmed gestapovcev in mu potegnil iz žepa pištolo z namenom, da si bo z njo vzel življenje. Sele tedaj so policisti spoznali, da gre za resno zadevo. Rosca so na policiji zadržali. Oblast pa mu je priznala pravico zaščite. Francoski častniki, ki so se trudili, da bi prišli po tem dogodu v stik s preostalimi člani skupine, so kaj hitro spoznali, da so romunski plesalci dejansko ujetniki tajne romunske komunistične policije.

Tako postaja ljudsko-demokratska republika Romunija v zadnjem času kar preveč popularna. V Bernu so romunsko poslanstvo naskočili romunski politični begunci in pogнали odpravnik poslov z osebo-

jem na cesto. Pri tem so ubili šefa romunske policije, ki je nadziral odpravnik poslov in ga je poslanstvo prikrivalo kot soferja. V Kopenhagnu pa jo je odkuril sofer tamkajšnjega romunskega poslanstva in izbral svobodo. Res prijetno življenje mora gladati v tej ljudsko-demokratski republiki...

Po histeričnih izpadih romunske vlade z discipliniranim sodelovanjem vsega komunističnega tiska, je predsednik romunskih političnih beguncev izjavil, da sta dva pobegla napadalca na poslanstvo v Bernu odnesla zelo važno dokazno gradivo, ki potrjuje, da se je poslanstvo ukvarjalo z vohunsko službo. Po teh odkritjih so divji glasovi kar potihnili. Verjetno bo zadeva še zanimiva...

„STOLETJE OTROKA“

V nekem švicarskem listu sem zasledil dve novici, ki sta mi šli prav do srca in me spravili v globoko razmišljanje.

V bližini Mannheima v Nemčiji se je zgodilo nekaj strašnega. Osemletni otrok revnih staršev, telesno šibak in ne preveč nadarjen je poznal eno samo strast: kolesarjenje. Ker sam ni imel kolesa, si je od časa do časa izposodil iz šolskega dvorišča med velikim odmorom kolo sošolca. Za to ni imel dovoljenja in vozaril je tudi le nekaj minut. Pred kratkim mu je med vožnjo nenadoma počila pnevmatika. Sošolec so sklenili, da bodo šibkega, ubogega otroka temeljito poučili, da njegovo ravnanje ni pravilno. Premislili so ga po receptih filmov divjega zahoda. Naslednjega dne je otrok umrl na notranjih krvavitvah.

Gotovo, osemletni šolarček je storil nekaj nedovoljenega, ko si je izposodil kolesa součencev. Vendar, kako divji so morali biti štirinajstletniki, ki so svojega šibkejšega tovariša in poleg tega še revnega pretepli do smrti? Naši vzgojitelji bi dejali: »To je pač mladina, ki jo je vojna posurovila

in ki ne pozna resnične očetove hiše.« — Bilo bi zelo enostavno, če bi se taki dogodki dogajali samo po tistih deželah, ki jih je obiskala vojna. Na žalost pa temu ni tako.

V istem listu sem namreč zasledil še drugo novico. V bližini Zeneve je enajstletni deček padel v naraščajočo reko. V bližini se nahajajoči elektromonter je skočil v ledeno valovo in a veliko težavo in tveganjem spravil otroka na kopno. Rešitelj je tresoč se in nezavestnega otroka odnesel domov staršem. Oče je rešitelja sprejel kar na vratih. Malomarno je poslušal pripovedovanje rešitelja, potem pa zagrabil za mokrega otroka ter ga s klofutami obdeloval toliko časa, da se je otrok zgrudil na tla.

Tudi rešitelja je pošteno oštel s surovimi izrazi in ga pogнал iz hiše.

Kaj imata obe novici skupnega? Izognil se bom vsakemu tolmčenju, čitatelji naj sami o tem razmišljajo, dodal bi le citat nemškega pesnika Goetheja, ki ga je napisal davno pred stoletjem otroka: »Če ti bili starši vzgojeni, bi lahko rodili vzgojene otroke.«

Stane Golob

Brzojavka morskega psa

V naših časih je prava vsakdanjost, da novice z vso hitrostjo dosežejo tudi najoddaljenejše kraje. V prejšnjih časih so tudi najnujnejše novice prenašali kurirji in čez morja ladje.

Jim Hawkins iz Sydneya je postal eden največjih avstralskih bogatašev s pomočjo izrednega kurirja. To je bilo l. 1870, ko Avstralija še ni poznala brzojavnih postaj.

Jim je bil navaden potepuh in se je rad potepal okrog pristanišča. Nekega dne je opazoval ribiča, ki je lovil morske pse na trnek. Ribič ga je ogledoval in čez nekaj časa pozabil na svoje trnke, v mestu imam nekaj nujnih opravkov.« — »Kaj mi daš za to?« ga je vprašal Jim. — »Če pes zagrabim, dobiš vse, kar bo v njegovem želodcu.« Ta ponudba ni bila slabša, kajti v želodcih morskih psob so našli že marsikaj.

V resnici se je med ribičevo odsotnostjo ujel morski pes. Ko pa je Jim izpraznil želodec mrcine, je bil precej razočaran. Poleg skatlice sardin je bila tu le razcarpana uniforma. Bogue kje je pes le iztaknil, si je mislil Jim in odšel. Nekaj ur kasneje je Jim stal pred Mr. Portlandom, najbogatejšim

šim trgovcem z volno v Avstraliji. »Rad bi vam predlagal donosno kupčijo«, je Jim nagovoril trgovca.

Bogataš ga je premeril od nog do glave in malomarno odgovoril: »To bi bilo...?« — »Pogoj je«, je odgovoril Jim, »da dobiš deliva vsak 50 od sto.« — »Drži!« je pritril trgovec. — »Iz zanesljivih virov vem, da bodo cene volne ob prihodu prve ladje iz Evrope poskočile za 80 od sto.«

»To bi lahko vsak kostrun zatrjeval«, je menil Mr. Portland. Jim pa je potegnil iz žepa kos zmečkane časnika, ga razgrnil in pokazal na senzacionalno novico, da je izbruhnila vojna med Francijo in Nemčijo. Med gospodarskimi vestmi pa je pisalo, da je v Evropi veličansko pomanjkanje volne, ker sta nasprotnika pokupila vse zaloge za izdelovanje uniform.

»Od kje imate časniki?« je poizvedoval previdni bogataš. »Morski psi plavajo hitreje od brzojavničk«, se je smehljaj Jim.

Kupčija mu je vrgla ogromno bogastvo, ker je Mr. Portland z največjo naglico pokupil po nizkih cenah vso avstralsko volno in je prodal za neverjetno visokim dobičkom.

POD ČRTO

ARGENTINSKO PISMO

Zivim v Buenos Airesu. Sem zaposlen v neki pisarni in sem v odnosu do žensk precej bojevit človek. Tej lastnosti pravijo danes »kompleks manjvrednosti«. Sam sem prepričan, da nimam te bolezni, vendar danes je manija manjvrednosti, in basta...

Dnevno obedujem v neki neznan restavraciji, ki je ob opoldanskih in večernih urah stalno prenapolnjena. Tako je človek primoran, da sam prisede k neki že zasedeni mizi ali pa nekdo k njemu prisede. Tu prisedajo ženske k ženskam, moški pa k moškemu omizju. Spole se tu načeloma ne mešata, vsaj ne pri kosilu in večerji. Prv zato sem se pred časom močno začudil, ko je mlado deklo prisedlo k moji mizi. Nenavadno je bilo že to, da je gospodična prisedla, še nenavadnejše pa, da me je nagovorila: »S čim so vam postregli?«

»S špageti!« sem dejal in zakasljajal, ker se mi je od presenečenja zaletelo. — »To vidim, kako so pripravljene!« rada vedela. »Znova se mi je zaletelo in s težavo sem odgovoril: »S paradižnikom in parmezanom.« — »In vam teknejo?« — »Zakaj ne?« — »Jaz jih po gostilnah ne maram, testenine jem samo doma.« — »Hm«, sem pripom-

nil in nadaljeval s špageti.

Gospodična je pogledala v jedilni list in nadaljevala: »Ali pogostokrat obedujete tu?« Presenetljivo sem odvrnil pogled od špagetov in odgovoril: »Vsak dan.« — »Izvrstno! Potem bi mi lahko svetovali; kaj se vam zdi priporočljivo?« — »V rokah imate vendar jedilni list, izberite si, kar vam je všeče.« — »Zelega bi, da bi mi vi nekaj izbrali; sama ne vem kaj bi naročila.« — »Naročite špagete!« — »Dejala sem vam že, da jem testenine samodoma«, je malo ujedljivo odgovorila.

V tem trenutku se je prikazal natakari in z olajšanjem sem se zopet lotil špagetov.

»Kaj boste vzeli, senorita?« je poizvedoval natakari. — »Gospod bo zame naročil«, je odgovorila gospodična in pokazala name. Pri tem se mi je tako zaletelo, da sem konček špageta izkašljaj na mizo. Natakari je potrpežljivo čakal, in zamrmral sem odločno: »Prinesite gospodični špagete s paradižnikovo omako s parmezanom!«

Prav ko sem se spet spravil na špagete, je deklo spregovorilo: »Vi ste pa res mošt človek!« Odložil sem vilice in jo začuden pogledal: »Možat?« — »Seveda! Naročili ste špagete zame, čeravno veste, da jih ne jem. Tak mora biti resnični mož: energičen in neupogljiv!« Vzhičeno se je smehljala.

»Prišel sem se za rob mize in iskral po primernih besedah. Ker sredi je govorila ona in me tako rešila miselnega napora. »Das«, je rekla, »moj oče je prav tak. Pravi pravcati mož. Vedno uveljavlja svojo voljo. Moral bi ga spoznati!« — »Mislite?« — »Na vsak način.« Oddahnila se je. »Sicer res ne vem, kako bi to izpeljala. Pod kakšno pretvezo bi vas pripeljala domov?«

»Pričelo se mi je vrteti v glavi; komu sem neki padel v roke?« Pod kakšno pretvezo?« sem bedasto ponovil. V tem pa je prišel natakari s špageti. Morda bom sedaj končno le pospravil kosilo, sem si mislil. Zenska mora vendar tudi jesti...

Vendar...! Moja nova znanca je pokusila, odložila nož in vilice iz rok in dejala: »Saj sem vedela!« — »Kaj ste vedeli?« — »Da testenine ne jem po gostilnah. Vi bi jih morali enkrat jesti pri nas. Če bi le vedela pod kako pretvezo bi vas povabila!« — »Seveda, to je težak problem!« sem pripomnil. — »Veste kaj?« je pripomnila gospodična. »špagetov že ne bom, izberite mi kaj drugega!«

Poklical sem natakarija in junjško sem naročil obloženo govedino. »Kako naj stvar uredimo?« je spraševala gospodična, ko naju je natakari zapustil. — »Katero stvar?« sem vzdihnil in končno obupal nad svojimi špageti, ki so se že tako in tako shladili in postali lepljivi.

»Vi bi torej radi prišli k nam na obisk... Vendar ne vem, kako bi to izpeljala, kako bi to razložila mojim staršem?« — »Recite, da sva skupaj obedovala«, sem odgovoril sarkastično. — »To je sijajna misel.«

Natakari je prinesel obloženo govedino in moja znanca se je lotila kosila. »To ste že bolje izbrala«, je rekla, ko je končala. »Sedaj pa bi si želela še porjico sladoleda.« Seveda sem ga takoj naročil.

Zatem sem ponovno poklical natakarija in zvlekel listnico. Gospodična ni napravila nobene kretnje, da bi odprla svojo torbico. »Kaj boste še ostali tu?« sem poizvedoval. — »Dokler ne boste plačali!« — »Oho, sem dostavil. Moral bi protestirati, vendar moja sramežljivost tega ni dopuščala, in z jezo sem plačal za oba.«

»Če bi sama plačala«, je zatrjevala gospodična, »potem bi mojmu očetu ne mogla reči, da sva skupaj obedovala, in nalagati ga nikakor nečem.« — »Hm«, sem zagodrnjal.

Ko sva zapuščala restavracijo, mi je gospodična izročila svojo vizitko. »Moj naslov«, je pojasnila. V soboto popoldne vas pričakujem ob peti uri prav na tem mestu.«

Potem, ko sva se poslovila, sem zmečkaj vizitko in jo treščil ob tla. Popolnoma sem pozabil povedati, da sem poročen človek. Kako sem

se poročil kljub priloženi sramežljivosti, boste vprašali. O čisto enostavno: Pred nekaj leti sem bil nekoč v kinu. Poleg mene je sedelo mlado deklo. Z rok ji je zdrknila torbica. Namenoma? Mogoče. Vsekakor sem ji jo pobral in takovsva zašla v razgovor. Vse ostalo je prišlo samo po sebi, oziroma je sama uredila. V ostalem se nad tem ne žalostim. V vsakem slučaju bi se poročil. Če bi me bila to gospodična iz kinematografa, bi me pobrala pač kaka druga, v najslabšem slučaju mlada dama iz današnje restavracije.

MAMA IN VOLK

Naša mama je bila v prejšnjih časih zelo zaposlena žena. Morala je skrbeti in vzgajati dva bubca, oskrbovati številna gospodinjstva dela, in ker je bil takrat očka pek je morala pomagati tudi v pekarni. Le ob nedeljah popoldne mama je privoščila po kako uro igranja in pripovedovanja. Navadno mama je pripovedovala pravljice, in čeprav so bile vedno enake, se jih nisva naveličala. Pripovedovati je znala tako lepo in prepričevalno, da se mama je vsebina vsakokrat nanovo vtisnila v spomin. Da je temu bilo res tako, naj potrdi dokaz.

Le zelo redkokdaj se je zgodilo, da sta mama in očka zvečer odhajala iz hiše. Enkrat pa se je ta redkost ponovila. Zgodaj sta naju po-

OD TU IN TAM

V Frankfurtu na Meni so postavili ogromno uro, ki je vidna za vse prebivalce razsežnega mesta. Ura se vsako minuto trikrat obrne okrog lastne osi in jo zato radovedni konzultirajo z vseh strani. Premier ure znaša 555 m, tehta pa 5000 kg. Minutni kazalec tehta sam 150 kg. Opremljena je z Neonovimi cevmi. Dolžina vseh cevi znaša 108 m.

Pri neki tiskovni konferenci v Atenah je znani ameriški pisatelj John Steinbeck povedal tudi tole: »V Ameriki so pisatelji na socialni lestvi takoj za akrobati; na vsak način pa uživajo nekaj več ugleda kakor pa tujinci, ki znajo računati. V Franciji zopet smatrajo pisatelje za preveč resne ljudi, najbrž zato, ker imajo v tej deželi pre malo akrobatov.«

Pri neki pojedini v čast francoskih naravoslovcov v Parizu so servirali tudi jezevo pečenko. Po mnenju strokovnjakov je jezevina izredno izdatna jed in vsebuje vse sestavine, ki so potrebne človeškemu telesu — vključno tudi zobtrubce. V ostalem pa je v arabskih deželah jezevo meso zelo priljubljena in cenjena jed.

Vasico Gergweis na Bavarskem po pravici imenujejo vasico jazbecarjev. Vsi vaščani se namreč skoro izključno preživljajo z vzrejo psov jazbecarjev. Zgodba je — kakor po navadi — pričela z enim parom. Kmet Dorfmeister je pred 30 leti svoji ženi Katarini prinesel od nekod par čistokrvnih jazbecarjev. Ali je bila žena nad darilom tudi navdušena, ni znano, vzrejo jazbecarjev pa se je kaj hitro izkazala za tako dobičkonosno, da je zajela tudi zadnje hišo. Vasica je postala kar čez noč vasica jazbecarjev. Samo enkrat l. 1936 so rejci zašli v težkoče, ki so grozile, da jih spravijo na boben. Psi so oboteli na možganski hripi in velika večina je podlegla boleznim. Prestale živali so postale odporne proti nevarni boleznim in tako izvoz jazbecarjev nadalje izvrstno uspeva.

Med prodajnimi malenkostmi v Združenih državah je trenutno na prvem mestu maska proti smrčanju. To masko sestavlja gumijasta prevleka, ki si jo smrčar pred spanjem potegne čez glavo. Maska ima namen, da s pečemo prepreči odpiranje ust. Zakonske žene zatrjujejo, da izgledajo moški z masko precej smešni, da pa je priprava zelo koristna.

Francoski kipar je izdelal najmanjšo violino na svetu. Instrument meri v dolžini 65 milimetrov. Violina je, kakor vse ostale, izdelana iz treh vrst lesa in je tudi dovršeno uglasena. Vse je napravljeno do najmanjših podrobnosti. Potrebno je najti samo violinškega virtuozca, ki bi na to violino zagrabil.

Eden izmed številnih služabnikov perzijskega bogataša Age Khana ima posebno nalogo, da zbira porušene lase in nohte svojega visokega gospoda in jih hrani v posebnih steklenicah. Te male steklenice iznaidilvi Khan prodaja svojim podložnikom kot relikvije.

Marta Eggert, ki je poročena s svetovno znanim pevcem Janom Kiepuro, preživlja težke čase z britanskimi davčnimi oblastmi. Davkarija zahteva namreč plačilo zastalih davkov in drugih davkov v znesku 7800 šterlin (nad 14 milijonov litr). Davčni dolovci segajo delomi še v predvojno dobo.

slala spat, objubila pa sta nama, da se kmalu vrneja in nama bosta prinesla nekaj lepega, če bova pridna. Vsaki objube se ponavljajo pač v takih družini.

Nisva še dolgo spala, ko je nenadoma potrkalo; najprej potihoma, potem pa krepkeje. Nekdo je klical. Ker sva se pošteno bala, sva se stisnila in niti dihati nisva tvegala. Pa je spet potrkalo, neznan glas je zaklical: »Otroka, odprta vendar; jaz sem, mama; pozabila sem ključke!«

Potuhnila sva se, molčala in potegnili odoje čez glavo. Pa se je spet oglasila, tokrat naju je poklicala po imenih: »Zbudita se vendar! Jaz sem, mama; odprta vendar! Prinesla sem vama nekaj lepega.«

Tedaj se je moj petletni bratce narahlo dvgnil in zakričal kolikor je pač mogel: »Tako je tudi volk govoril Rdeči Kapiči, midva pa ne bova odprlate! In se globlje sva se zarinila pod odoje.«

Mama je odšla čez dvorišče, in ker je bilo stanovanje pritično, je dosegla okno spalnice. Zagotavlja nama je, da je resnična najina mama, naj le pogledava in se prepričava.

Komaj slišno sva se dvignila in tvegala pogled skozi zaveso. Bila je v resnici mama. Vrnila se je sama, ker je očka hotel še malo posediti.

Stane B-o

